

чатку XX ст. верхом елегантності стали шляпки, прикрашені пір'ям, пташиними крилами та самими птахами. Щоб вмістити такий декор, головні убори жінок значно збільшились у розмірах. Особливим шиком вважалися капелюшки, прикрашені пір'ям страуса, чаплі чи райської птиці. Марія Заньковецька із задоволенням віддала шану і цій тенденції. На фото того часу вона знімалася у характерних широкополих та об'ємних шляпках, прикрашених брошками і різноманітними квітами. Був у неї і капелюшок з величезним пером страуса.

Не нехтувала Марія Заньковецька і таким аксесуаром, як рукавички. На світлинах актрису можна побачити в світлих або в темних рукавичках різної довжини.

Серед модних вподобань М. Заньковецької були різноманітні шалі. Російський живописець М. Нестеров, згадуючи 1884 р. московські гастролі української трупи писав, що одного разу набрався сміливості і зайшов до Марії Костянтинівни у гості. «Незрівняна» зустріла його, кутаючись у розкішний оренбурзький платок. Збереглося фото, на якому актриса позує у накинутій на плечі світлій шалі з модним на початку XX ст. орнаментом «пейслі» (більш розповсюджена назва – «турецькі огірки», за витягнуту у вигляді огірка або краплі форму).

Таким чином, повсякденний гардероб Марії Заньковецької цілком відповідав статусу зірки українського театру. Вбрання актриси навіть в зрілі роки було позбавлене ретроградства. Приділяючи особливу увагу аксесуарам, артистка створювала гармонійні образи, сповнені актуальних тенденцій в одязі свого часу.

Єсіпов О.
НТУ «ХПІ»

ХРИСТИЯНІЗАЦІЯ РУСІ – ЯК ЦЕ БУЛО?

Які обставини супроводжували прийняття християнства суспільством Русі (яку вітчизняна історична наука сприймає як осередок майбутньої української держави)? Як цей процес вплинув на суспільство середньовічної держави? Що отримали майбутні українці з цієї події і

можливо що втратили? Здається, що питання застарілі, цікаві винятково вузьким групам спеціалістів. Однак насправді вони й сьогодні дискутуються істориками, політологами і нарешті політиками.

Процес християнизації Київської Русі (як і будь-якої іншої держави) був складним та довготривалим. Розповсюдження християнства у IX – X ст. охопило північну та східну Європу і питання хрещення Русі слід таким чином розглядати у ширшому контексті. В соціальному плані, хрещення стосувалось в першу чергу привілейованих груп суспільства – «князівсько – дружинної верхівки» та, можливо, «частини заможних купців».

З XVIII ст. історики Російської імперії посилаючись на головне вітчизняне джерело з історії Давньої Русі – «Повість минулих літ», без сумнівів вказували на дату хрещення – 988 р., але із зауваженням щодо більш раннього знайомства Русі із християнством.

У XIX – на початку XX ст. в результаті ретельного аналізу тексту, проведеного різними вченими (М. Костомаров, С. Соловйов), у джерелах було виявлено багато внутрішніх суперечностей та слабких місць. Однак це не змінило загальну тенденцію, яку успадкувала радянська історична наука й продовжує плекати українська. Так, дослідник Б. Рибakov, спираючись на візантійські та вітчизняні джерела впевнено писав про існування Руської метрополії, заснованої у часи Аскольда. На його думку дані про хрещення русів у 860 – 870 рр. при патріархах Фотії та Ігнатії зникли десь у 1118 році у третій редакції «Повісті минулих літ».

Центральною постаттю у період «до хрещення» історики завжди розглядали княгиню Ольгу. Хоча у сучасній українській науці піддано сумніву сам факт її подорожі до Візантії та пов'язані з нею події релігійного характеру, однак не піддається сумніву вплив Візантії на Русь вже у період правління Ольги. Звідси і прийняття християнства її онуком саме з візантійського джерела робить ще менш достовірною легенду про «вибір віри». Навіть розповідь літопису про самого «хрестителя» – князя Володимира, говорить скоріше про моралізаторські мотиви, ніж про реальні історичні події.

Так, до 988 року майбутній хреститель Русі виступає як носій багатьох гріхів та вад – він жорстокий та брехливий, гультьй та п'яниця,

зрадник, здатний на бридкі вчинки (наприклад згвалтування Рогнеди на очах її батьків). Після 988 р. Володимир перевтілюється в мудрого та справедливого державного діяча, що опікується про щастя та процвітання своєї країни, клопочеться про бідних та голодних і до того ж є взірцем усіх чеснот та досконалості. Українська дослідниця Н. Яковенко вказує на певний парадокс, що ховається у джерелах. Так, візантійські пам'ятки виразно зафіксували навернення Аскольда у 60-х роках IX ст., але майже не коментують офіційного запровадження християнства при Володимирі Святославичі. Натомість руські літописи про прийняття нової віри Аскольдом взагалі «не знають», зате підносять до рівня догмату роль Володимира. Намагаючись пояснити цю «змову мовчання», дослідники припускають, що історія «Володимирового хрещення» була внесена до літописних текстів аж через сто років після події – наприкінці XI ст. Своєю чергою, вона спиралася на кілька попередніх сказань 40-х років XI ст., котрі виникли як публіцистичні твори, що переслідували мету довести незалежність Руської церкви від Візантійської, для якої у цій схемі відведена скромна роль пасивного взірця.

Як підсумок нашого маленького дослідження зауважимо. На початку доповіді ми лише підняли цікаві, на нашу думку питання, відповіді на які дуже важко знайти у сучасній історіографії. Старі легенди відносно християнства на українських землях кочують через століття і різні суспільства (імперське, радянське, сучасне українське). Незважаючи на вагому критику професійними істориками всього легендарного процесу проникнення християнства до Русі, підручники і сьогодні зберігають міфи неподоланими. Можливо подолання цієї неперервної традиції, як це пропонують деякі сучасні українські дослідники (вищеназвана Н. Яковенко, П. Толочко), дозволить нашому суспільству отримати новий ракурс у цих без применшення цивілізаційних питаннях.

Зайцева Ю. А.

ХДАДМ

МЕЦЕНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА І. МАЗЕПИ